

Het gebruik van pijnstillers

Omdat het gebruik van antibiotica de laatste jaren sterk is afgenomen, is er meer aandacht voor andere diergeneesmiddelen, waaronder pijnstillers. In welke situaties is het zinvol om pijnstillers te gebruiken en waarom? *GD Varken* vroeg verschillende betrokkenen uit de sector om hun mening.

Het woord 'pijnstillers' wordt vaak gebruikt als het gaat om NSAID's (Non-Steroidal Anti-Inflammatory Drugs), hoewel het stillen van de pijn in feite maar één van de effecten is van deze geneesmiddelen.

Voorbeelden van NSAID's zijn de werkzame stoffen meloxicam, flunixin meglumine en ketoprofen. Wanneer weefselbeschadiging optreedt, bijvoorbeeld door overbelasting (door uitglijden) of een infectie, komen er allerlei stoffen vrij in het lichaam van het varken die tot een lokale ontsteking leiden. Op de plaats van de ontsteking neemt de doorbloeding toe, ontstaat zwelling en pijn en raakt het weefsel (verder)

beschadigd. Ook kan er koorts optreden. NSAID's remmen een bepaald enzym dat er bij weefselbeschadiging voor zorgt dat stoffen vrijkomen die tot pijn, ontste-

king en koorts leiden. Het effect van de remming van dit enzym, ofwel het effect van NSAID's, is dan ook: pijnstilling, ontstekingsremming en koortsverlaging.

Varkenshouder Martin Straatman, fok-bedrijf VOF Straatman-Klunder in Wilp:

"Onze dierenarts schrijft regelmatig Ketoprosol® voor. We zetten deze pijnstiller met name in bij klauwontstekingen en bij kreupelheid en wat minder vaak bij uierontstekingen. Omdat het antibioticumgebruik de laatste jaren omlaag moest, zijn we meer pijnstillers gaan gebruiken. Je ziet vaak al snel dat het effect heeft: de eetlust komt gauw

terug, waardoor de dieren weer beter gaan vreten. Bij blessures gebruiken we sowieso alleen pijnstillers, net als voorheen, dus dat is niet veranderd. Maar in andere gevallen kies je niet meer gelijk voor antibiotica. Als bij het temperatuur blijkt dat een varken koorts heeft, proberen we eerst of pijnstillers helpen. Zo niet, dan moeten we het vaak toch combineren met het gebruik van een antibioticum."

Op de bijsluiter van de verschillende voor varkens geregistreerde NSAID's staat vermeld voor welke indicaties ze specifiek bestemd zijn en hoe (injectie, via de bek) ze toegediend kunnen worden. De ene NSAID zal bijvoorbeeld vooral koortsremmend werken, terwijl een andere juist pijnstillend en ontstekingsremmend werkt. Een indirect gevolg van NSAID's is dat het dier zich weer beter voelt en daardoor ook weer beter gaat eten en drinken.

Bij het varken kunnen NSAID's gebruikt worden om pijn weg te nemen en om een ontstekingsreactie en koorts door onder meer luchtweginfecties en uier- of baarmoederinfecties te bestrijden. Ook kunnen varkens NSAID's krijgen bij de behandeling van (niet-infectieuze) kreupelheden om de kreupelheid (pijn) en de ontsteking te verminderen. NSAID's kunnen als aanvullende therapie ingezet worden, bijvoorbeeld naast de behandeling met een antibioticum, om een ontsteking te remmen. Het antibi-

oticum pakt in dit geval de ziekteoorzaak (de bacterie) aan, maar doet niets aan de ontsteking zelf.

Corticosteroiden

Behalve NSAID's worden ook corticosteroiden (glucocorticoiden zoals dexamethason) gebruikt. Ook deze middelen remmen ontstekingsreacties, maar ze doen dit op een andere manier dan NSAID's. In plaats van remming van een enzym, grijpen corticosteroiden op verschillende processen in het lichaam in. Behalve pijnstilling en ontstekingsremming, kunnen corticosteroiden daarom ook het afweersysteem remmen (waardoor onder andere de koorts zakt), zwellingen verminderen en allergische reacties tegengaan. Het gebruik van corticosteroiden tijdens de dracht wordt afgeraden.

Uw dierenarts kan u adviseren over de beste keuze en mogelijke risico's van NSAID's en corticosteroiden.

Arie van Nes, varkensdierenarts Faculteit Diergeneeskunde Utrecht en lid van de Formularium-commissie varken:

“De maatschappij is steeds kritischer op de omgang met dieren en eist dat dieren welzijn ondervinden tijdens hun leven. Een van de vijf vrijheden die de Britse Farm Animal Welfare Council naar aanleiding van het rapport van de commissie Brambell heeft geformuleerd is de afwezigheid van pijn. Binnen de varkenshouderij staat pijnstilling in de kinderschoenen. Tot enige jaren geleden was alleen het gebruik van aspirinepoeder bij een uitbraak van Influenza gebruikelijk, hoewel de wetenschappelijke bewijsvoering hiervoor ontbreekt. Daarentegen is er voldoende wetenschappelijke onderbouwing voor pijnstilling bij ingrepen aan het varken, zoals couperen en castratie. Daarnaast zijn er aandoeeningen denkbaar waarbij het varken sneller en beter zal herstellen indien pijnstilling (mede) gebruikt wordt. Dat betekent dat zowel het varken als de varkenshouder profiteren van het gebruik van deze middelen. Voorbeelden van indicaties waarbij pijnstilling gebruikt kan worden, al of niet met antibiotica: de behandeling van kreupel dieren (gewrichtsontsteking, maar ook andere oorzaken van kreupelheid), zieke zeug na het biggen en hersenvliesontsteking (humaan worden corticosteroiden in (zeer) hoge dosering ingezet). Wanneer een NSAID wordt ingezet gaat mijn voorkeur uit naar een van de moderne middelen: ketoprofen, meloxicam of flunixin meglumine, omdat deze potenter zijn dan bijvoorbeeld aspirine. Anderzijds kan het gebruik van deze pijnstillers ook neveneffecten veroorzaken: maagzweren en necrose van de nierpapil. Op die manier krijgen de oude Grieken weer gelijk: alles met mate.”

Dierenarts Otto Schreurs, DAP Ysselsteyn:

“Ik adviseer regelmatig om pijnstillers in te zetten, met name producten die meloxicam, aspirine en dexamethason bevatten. Die laatste twee worden meer als ontstekingsremmer toegepast, vooral dexamethason wordt frequent gebruikt. Wat meespeelt zijn het gemak van toedienen, de waarde van het dier en de houding van de varkenshouder ten opzichte van pijnstillers. Een zeug in de kraamstal is bijvoorbeeld makkelijker te benaderen dan een vleesvarken waar je in een volle stal achteraan moet rennen. Bij zeugen worden pijnstillers vooral ingezet bij kreupelheid, uierontsteking, direct na het biggen, slecht vreten en bij moeilijk in de benen komen. Meestal gaat het om zeugen in de kraamstal of kreupel dragende zeugen. Bij vleesvarkens is kreupelheid de belangrijkste

reden om een paar dagen pijnstillers te spuiten, bij longontsteking en hoesten wordt dat zelden gedaan. Pijnstillers worden vaak in combinatie met antibiotica gebruikt, meestal alleen op de eerste dag van de behandeling. Ze komen duidelijk op de tweede plaats in vergelijking met antibiotica. Maar een duidelijke trend is wel dat vleesvarkens die minder vreten één dag tot drie dagen aspirines krijgen om ervoor te zorgen dat de eetlust terugkomt. Individueel varkens spuiten ligt bij de meeste varkenshouders lastiger. Bij vleesvarkens is dat, zoals gezegd, arbeidsintensief. Wat ook meetelt, is dat je meteen goed wil behandelen. De eerste klap is een daalder waard. Varkenshouders grijpen dan voor de zekerheid al snel naar de ‘heilige drie-eenheid’: het tegelijk inzetten van pijnstillers, ontstekingsremmers en antibiotica, waarbij het goed mogelijk is dat één middel zowel pijnstillend als ontstekingsremmend werkt. Als het dier weer opknapt, weet je achteraf niet precies hoe dat is bereikt. Maar het gaat vaak maar om een of twee zeugen en daar wil je dan als varkenshouder niet mee experimenteren. Je wil bijvoorbeeld niet het risico lopen dat je er later achter komt dat er bij een zeug nog een baarmoederontsteking achter zit.”